

VERKSAMHETSPLAN 2016

FOU VÄSTERNORRLAND

Författare: Sirpa Virtanen

Antagen av FoU Västernorrlands ledning: 2016-01-22

Godkänd av Kommunförbundet Västernorrlands styrelse: 2016-02-11

Denna verksamhetsplan beskriver FoU Västernorrlands planerade verksamhet det närmaste året. FoU Västernorrland är en enhet inom Kommunförbundet Västernorrland inom enheten för Social hållbar utveckling.

FoU Västernorrland verkar inom välfärdsområdet, främst inom socialtjänstens verksamhetsområden. I verksamhetsplanen ges en kort beskrivning av vår grundläggande forskningsfilosofi tillsammans med de utmaningar och inriktningsmål som är aktuella. Planen revideras årligen och enhetens ledningsgrupp godkänner planen som sedan fastställs i Kommunförbundets styrelse.

Innehållsförteckning.....	2
<i>FoU-enhetens syfte och forskningsfilosofi .....</i>	<i>3</i>
<i>Vårt arbetssätt .....</i>	<i>5</i>
<i>Plan för 2015 .....</i>	<i>7</i>
<i>Externa uppdrag .....</i>	<i>11</i>
<i>Organisation och budget.....</i>	<i>13</i>

KOMMUNFÖRBUNDET VÄSTERNORRLAND
Kommunförbundet; FoU Västernorrland
Järnvägsgatan 2
871 45 Härnösand
Tfn: 0611-55 54 00
E-post: info@kfvn.se

1. FORSKNINGSFILOSOFI

Denna verksamhetsplan beskriver FoU Västernorrlands planerade verksamhet för 2016. FoU Västernorrland är en verksamhet på Kommunförbundet Västernorrland inom enheten för Social hållbar utveckling.

FoU Västernorrland verkar främst inom socialtjänstens kärnverksamhet, men på uppdrag också inom näraliggande verksamheter inom välfärdsområdet. I verksamhetsplanen ges en kort beskrivning av vår grundläggande forskningsfilosofi tillsammans med de utmaningar och inriktningsmål som är aktuella. Planen revideras årligen och FoU enhetens ledningsgrupp godkänner planen som sedan fastställs av Kommunförbundets styrelse.

FoU-enhetens syfte och forskningsfilosofi

Forskningsenhetens syfte är att stödja kommunerna i deras utvecklingsarbete av en *kunskapsbaserad* verksamhet. Detta sker via verksamhetsrelaterad forskning där vi tillsammans med personalen skapar ett kritiskt tänkande och en forskande nyfikenhet. Med verksamhetsrelaterad forskning menas att verksamhetens behov utgör grunden för kunskapsutvecklingen och personal och brukare ges en aktiv roll i FoU-arbetet. Kunskapen skapas av dess användare och i det sammanhang som den används. Kunskapen skapas alltså i en ”context of application” där vi stöder personalen i att ställa frågor, göra datainsamling samt att analysera och skriva rapport. Processen sker i ett samarbete mellan FoU-enhetens handledare/forskare och kommunernas medarbetare. Initiativen till de praktikrelaterade FoU-insatserna kommer ofta från praktiken, vars problem och frågor blir startpunkten. Det centrala är att ämnet ska ha bäring i praktiken. Praktikerna är forskningsproducenter genom att vara aktiva i skapande av kunskap. Formerna för hur arbetet ska genomföras får vi hela tiden söka utifrån kommunernas behov.

En central uppgift för FoU-enheten är att utveckla och sprida ny kunskap till socialtjänstens verksamheter. Inom FoU enheten finns flera disputerade forskare med kompetens inom för välfärden väsentliga områden. Forskningsresultat och erfarenheter som produceras inom FoU Västernorrland utformas enligt vetenskaplig praxis och efterfrågas såväl nationellt som internationellt. Att sprida och förmedla kunskap och forskningsresultat är en viktig uppgift. Kunskapsspridning sker bland annat genom publicering av rapporter och deltagande vid seminarier och konferenser. Vår ambition är att forskningen ska publiceras i internationella vetenskapliga tidskrifter.

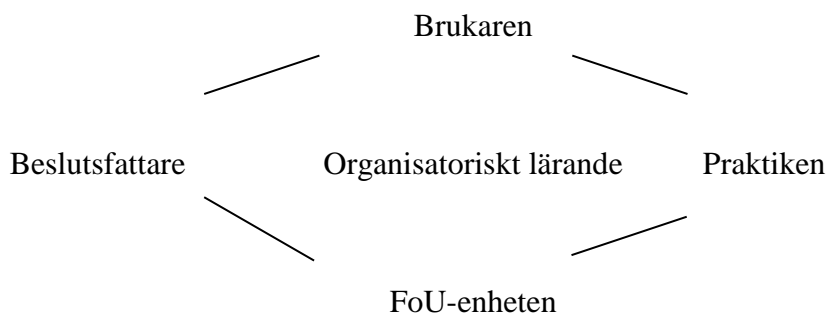
Vi utgår från att en kunskapsbaserad verksamhet kräver en personal med aktivt förhållningssätt, delaktiga brukare och en ledning som ger dem sitt stöd. Vårt forskningskoncept (fig. 1) kan sammanfattas i modellen nedan. För att skapa ett lärande krävs en ömsesidighet mellan alla berörda parter. I forskningskonceptet ingår även att identifiera

brukarnyttan. Det är betydelsefullt att såväl personal som brukare och beslutsfattarna är med i arbetet.

En nödvändig förutsättning för att utveckla en lärande organisation är att personalens kunskaper och erfarenheter kan tas till vara och utvecklas. Men det är också betydelsefullt att beslutsfattarna och brukarna är med i detta arbete.

FoU-enheten är en aktör i denna process där kunskapen kan utvecklas just i själva samspelet. I forskningskonceptet ingår även att identifiera brukarnyttan. Även om vi inte har med brukarnas perspektiv i alla projekt är det viktigt att aktiviteterna och aktörerna kontinuerligt reflekterar över brukarnyttan.

Figur 1. Modell över forskningskonceptet.

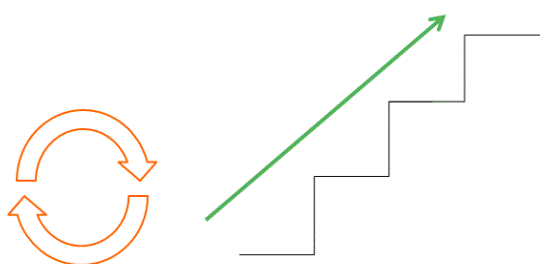
Stöd till verksamhetsutveckling

Att bedriva, utvärdera och följa upp projekt leder inte per automatik till verksamhetsutveckling. Vi vill inte bara ses som producenter av ny kunskap utan också som stöd i kunskapsbaserade utvecklingsprocesser. När vi tittar i backspegeln och kritiskt granskar uppdrag FoU varit involverade i, ses två trender:

- 1) Att uppdragsgivaren då vi levererat är nöjd med insatsen, avslutar och påbörjar ett annat projekt - Ett sådant förfarande innebär ibland att positiva resultat konstateras men inte leder till markant förändring.
- 2) Att projekt genomförs i syfte att ta fram kunskap som redan är känd genom tidigare projekt och forskning – Ett sådant förfarande innebär att resurser används till att fastställa vedertagen kunskap istället för att använda den som grund att tillämpa eller utveckla fördjupad kunskap inom området.

FoU Västernorrland vill verka för att socialtjänsten i sina projekt utgår ifrån befintlig kunskap, forskning och erfarenheter och bygger vidare på dessa. På så vis kan projekt bidra till att ta nya kliv på utvecklingsstegen och resurser användas till utveckling framåt istället för att återupptäcka gammal kunskap och gå ”runt-runt” (fig. 2).

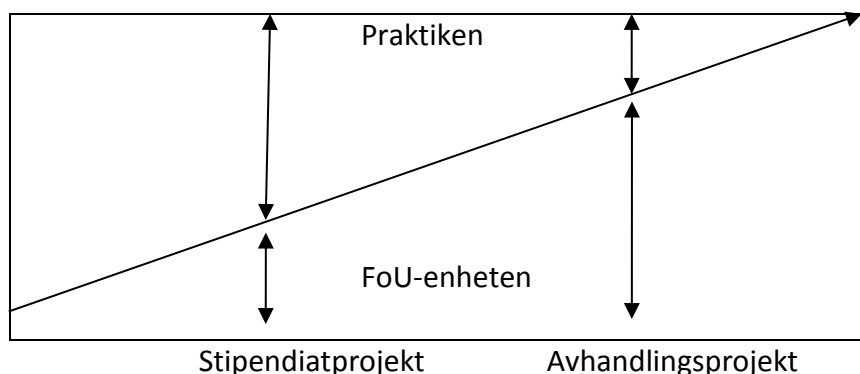
Figur 2. Illustration av flöden för verksamhetsutveckling. Cirkeln visar utveckling när projekt med positiva resultat avslutas/avstannar efter utvärdering och när projekt syftar till att ta fram redan känd kunskap. Trappan visar utveckling när nya projekt bygger på resultat av tidigare kunskap och där projektets avsikt är att ta ett kliv framåt.

Vårt arbetssätt

I figur 3 nedan illustreras fördelning av roller och ansvar som kan bli fallet mellan de yrkesverksamma i praktiken och FoU-enhetens personal. Längst till vänster finns de projekt där praktiken har huvudansvaret och där FoU-personalen endast har en handledande och stöttande roll. Exempel på dessa projekt är FoU-stipendier där stipendiaten under handledning dokumenterar ett praktikrelevant vetenskapligt arbete (motsvarande universitetens C- eller D-nivå). Till höger råder det motsatta förhållandet. Där är det FoU-enheten som driver projektet och praktiken har en mindre roll, exempelvis vid avhandlingsprojekt.

Figur 3. FoU:s och praktikens fördelning av roller och ansvar.

Med utgångspunkt från forskningskonceptet har vi delat in FoU-arbetet i tre delar - kärnverksamhet som pågår kontinuerligt under åren, projektinriktad verksamhet samt avhandlingsprojekt.

Inom ramen för den *kontinuerliga kärnverksamheten* finns sju typer av aktiviteter som kan sägas utgöra enhetens *kärnverksamhet* och som länets sju socialtjänster har tillgång kontinuerligt:

Vårt arbetssätt

Kärnverksamhet	Forskning
	Kunskapsspridning genom konferenser, seminarier, föreläsningar, rapporter, artiklar, nyhetsbrev och anordnande av kunskapsdagar.
	FoU-stipendier
	Verksamhetsuppföljning med Loke
	Handledning: - stipendiater och uppsatser - vetenskapligt processtöd i verksamhetsutveckling (t.ex. "låna en forskare", FoU-cirkel)
	VFU-centrum
	Olika aktuella projekt där vi antingen kan agera som stöd och handledare eller driver projektet på uppdrag.
Projektverksamhet	Uppföljning och utvärdering av specifika projekt Externa uppdrag där kommunerna anlitar FoU:s kompetens
Forskningsprojekt	Forskningen genomförs i länets kommuner och synliggörs bl.a. genom publikationer i internationella tidskrifter.
	Gemensamt forskningsprogram

2. PLAN FÖR 2016

FoU-enhetens arbete består av verksamhetsrelaterad forskning inom välfärdsområdet. FoU kompletterar det av socialtjänster prioriterade fokusområdes arbete med vetenskapligt stöd som bidrar till kunskapsbaserad utveckling av kommunernas verksamheter och arbetsmetoder. FoU:s verksamhet riktar sig såväl mot länsgemensamma utvecklingsåtgärder, som enskilda kommuner och medarbetare.

FoU:s verksamhetsutveckling

Vetenskaplig ledare

Under tidigare år har pågått ett arbete för att skapa stöd åt det vetenskapliga arbetet på FoU i form av en vetenskaplig ledare. Syftet med funktionen är att säkerställa kvalitet och vetenskapliga kompetens i FoU-arbetet, främja förankring av forskning och länets behov, främja kontakter och samarbete med forskarvärlden t.ex. universitet och andra FoU-miljöer. Uppdraget ska vara ett förordnande på ett år och cirkulera bland den disputerade personalen. Under 2015 tillsattes den första vetenskapliga ledaren och avsikten är att fortsätta utveckla tjänsten som ett stöd åt kvalitetsfrämjande arbetet på FoU.

Forskning

Arbetsplatser med så pass hög andel disputerade forskare som hos FoU Västernorrland är relativt ovanligt utanför universiteten. För att kunna upprätthålla en attraktiv forskningsmiljö och konkurrera om externa forskningsmedel behöver forskningen del i arbetet förtydligas. Under 2016 kommer FoU-enheten att arbeta vidare med det gemensamma forskningsprogrammet. De disputerade forskarna kommer från olika vetenskapliga fält. Tillsammans utgör de en tvärprofessionell grupp med brett helhetsperspektiv.

En del av den verksamhetsutveckling som genomförs i socialtjänsten i Västernorrland kan bidra till att fylla kunskapsluckor och är därmed av intresse både nationellt och internationellt. Genom att applicera forskningsperspektiv på sådana utvecklingsarbeten kan FoU bidra till att ta arbetena till en högre nivå och få större genomslagskraft. Därmed kan resultaten komma fler brukare och verksamheter till nytta och socialtjänsten i Västernorrland lyftas som förebild, vilket är värdefullt för socialtjänsten även ur ett kompetensförsörjningsperspektiv.

FoU Västernorrland har en ambition att varje forskare ska skriva årligen en minst en FoU-rapport samt en vetenskaplig artikel inom sitt område.

FoU:s kärnverksamhet

Under 2016 ska FoU sikta på att bli en tydligare samarbetspartner och kompetensskälla i kommunernas verksamhetsutveckling, både i de länsgemensamma processer som i de lokala genom att:

- Anordna kunskapsdagar för att synliggöra länets utvecklingsarbeten och sprida vetenskapliga resultat.
- Utveckla ett övergripande forskningsprogram inom socialtjänstens område
- Ansöka forskningsmedel till programmet
- Medverka på nationella programråd inom NSK och NSK-S för kunskapsutveckling inom socialtjänstens område
- Publicera och sprida FoU-rapporter
- Erbjud socialtjänsten möjligheten att ”låna en forskare”
- Genom Kommunförbundets nätverk inom relevanta områden bistå och fånga upp kommunernas behov av vetenskapligt stöd.
- Utveckla kännedom om FoU och dess verksamhet
- Arbeta för en jämnare resursfördelning mellan kommunerna

Verksamhetsuppföljning

Uppföljning och utvärdering

FoU bidrar till att utveckla verksamheternas förmåga att utforma välfärdstjänsterna effektivt på individ-, verksamhet- och systemnivå genom att:

- Möta kommunernas behov i att utveckla verksamhetsuppföljningssystem enligt vårt koncept (LOKE), för verksamhetsutveckling och professionens lärande.
- Utveckla användbarheten för att underlätta för användarna att få kunskap från sina dataanalyser
- Utveckla förvaltningen av verksamhetsuppföljningssystem så att tillgängligheten förstärks på lång sikt.
- Följa den nationella utvecklingen inom området.
- Skapa kunskap om professionens användning av verksamhetsuppföljningssystemen och professionens lärande i detta samt sprida forskningsresultat.
- Skriva kommunernas LUPP-rapporter

Äldre

Kommunalisering av hemsjukvården i Västernorrlands län

FoU bidrar till att tillvarata patienters och personals erfarenheter av överförandet genom att:

- Utföra uppföljning och utvärdering enligt fastställd plan.

E-tjänster inom socialtjänstens område

FoU bidrar till att främja möjligheter att använda e-tjänster

- Sprida aktuell forskning till kommunerna, bidra till utveckling inom området.

- Stödja socialtjänsternas utveckling av e-tjänster utifrån den antagna strategin för verksamhetsutveckling med e-tjänster
- Agera projektkoordinator i det internationella projektet IMPROVE och därigenom stödja länets socialtjänster i deras arbete med införande av e-tjänster och hantering av gles- och landsbygdens specifika utmaningar. Bedriva fortsatt forskning inom området.

Innovationer inom äldreomsorgen

FoU stödjer verksamhetens utveckling av innovativa arbetsätt inom äldreomsorgen. Detta sker genom:

- Stöd och handledning
- Uppföljning och utvärdering
- Kunskapsspridning
- Kritisk granskning och tillförande av forskningsperspektiv

VFU för sjuksköterskor

FoU bidrar till utformning av tjänsten av gemensam samordnare för sjuksköterskors VFU i kommunerna genom att:

- Utifrån framtidens kompetensförsörjningsbehov stödja en fortsatt utveckling inom området för bättre kvalitet och effektivitet i de verksamhetsförlagda utbildningar för sjuksköterskor.

Barn och unga i samhällsvården

Barn och unga

FoU stödjer verksamheternas kunskapsutveckling för att höja tryggheten, säkerheten och delaktigheten för barn och unga i samhällsvården genom att:

- Driva forskningsprojekt om jourhemsplaceringar för barn i samhällsvård
- Ansöka om forskningsmedel och även på andra sätt stödja utveckling av screening för psykisk ohälsa för barn som placeras i samhällsvård.
- Färdigställa forskningsresultat från tidigare projekt om instabilitet i samhällsvård samt sprida dessa.
- Arbeta vidare med Västernorrlandsmodellen för att ta tillvara barns synpunkter/kunskap om mötet med socialtjänsten.
- Anordna familjehemsdagar för länets familjehem.
- På olika sätt sprida ny forskning och kunskap till länets socialsekreterare.
- Bistå i att följa upp utvecklingen av gemensam socialjour
- Bistå i utveckling av länsgemensam familjehemsvård

Funktionsnedsättning, beroende och psykisk hälsa

Brukarmedverkan

FoU stödjer verksamheternas utveckling av kunskapsbaserade välfärdstjänster för målgruppen funktionshindrade genom att:

- Bidra till brukarundersökningar inom LSS området, daglig verksamhet, HAB-platser, boenden och personlig assistans.
- FoU:s representant deltar i föreningen Erfarenhetsforums styrelse. Verksamheten arbetar med och utvecklar brukarrevisioner.
- Följa och utvärdera en regional process Länsöverenskommelsen Västernorrland, vars syfte är att stärka samspelet mellan den idéburna sektorn och det offentliga, stärka demokratin och utgöra en del av en hållbar samhällsutveckling.

Arbetsliv & Rehabilitering

FoU utvecklar kunskap om vilka verktyg som har effekt när det gäller insatser som ska stödja människors inträde på arbetsmarknaden. Detta med fokus på stödinsatsernas utformning, brukarnas upplevelse av stödinsatser, effekter av insatserna samt samverkan mellan olika rehabiliterande aktörer.

Genom att

- Följeforska projektet Arbetsmarknadstorget i Sundsvall som vänder sig till unga vuxna med behov av stöd från flera aktörer för att komma ut på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadstorget har funktionen ”En väg in” där personal från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Socialtjänsten och Förvaltningen för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration samlats under ett tak. De unga arbetssökande får *en* instans att besöka och hålla kontakten med, istället för att tvingas gå runt till flera olika aktörer. FoUs uppdrag är att följa projektet utifrån ett samverkansperspektiv.
- Följeforska i Komijobb som är ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen och socialtjänstens enhet för försörjningsstöd och FAVI, där personer med försörjningsstöd erbjuds en tidsbegränsad anställning inom kommunen. Projektets metod innebär att deltagarna i kombination med en anställning även får tillgång till en personlig arbetskonsulent.
- På uppdrag inventera och analysera behovet av Enkla jobb inom Sundsvalls kommun

Beroende och psykisk hälsa

I kommunernas utvecklingsarbete bistå med vetenskapligt stöd i kartläggningar och analyser.

Stipendiat

Maria Holknekt, Sundsvalls kommun, har fått FoU-stipendium till projektet: ” Skattning av självständighet – ett verktyg för medarbetare och ledning”. Sundsvalls kommun har under några år använt ett verktyg för att mäta eventuell förändring hos brukarna inom omsorgen. Maria ska validera instrumentet för att säkerställa att det mäter det som avses mätas. Arbetet handleds av FoU:s personal.

VFU-centrum

FoU kommer att fortsätta att utveckla den verksamhetsförlagda utbildningen (f.d. praktikcentrum) inom länet genom att:

- Genomföra dialogforum med universiteten och kommunrepresentanter om VFU och socionomutbildning för att lyfta kommunernas behov i framtida kompetensförsörjning.
- Samordna den verksamhetsförlagda utbildningen enligt avtal.

Externa uppdrag

Kompetensen som finns hos FoU Västernorrland, och kunskap som utvecklats genom FoU-enhetens arbete, efterfrågas av aktörer utanför länets socialtjänster. På begäran av kommunernas enskilda verksamheter, kan vi bistå med konsultationer, handledning och vetenskapligt stöd åt deras utvecklingsprocesser. Medverkan sker utifrån en bedömning av lämplighet och resurstillgång.

Socialfond

FoU bistår med vetenskaplig kompetens i Kommunförbundets ansökningar från EFS rådets socialfond inom relevanta ämnesområden.

Nätverk

FoU bidrar till att omvärldsbevakning och spridning av forskningsresultat genom att:

- Delta i internationella, nationella, regionala och lokala nätverk
FoU Västernorrland finns representerade i:
- Mittuniversitetets forskningsetiska kommitté
- FoU Välfärds årliga träffar

- Networks for change and wellbeing International gender and girlhood exchange
- Swedish Research Network on Age (AgeS)
- Nationellt nätverk för länssamordnare inom anhörigstöd
- Representera kommunerna i Västernorrland i Regsam för VFU-samverkan
Mittuniversitetet-kommuner-landsting
- Nationellt programråd för psykisk hälsa och i eventuella nya programråd
- Nationellt nätverk för uppföljning av hemsjukvård

3. ORGANISATION OCH BUDGET

Ledningsgrupp

Ledningsgruppen består av förvaltningschefer för kommunernas socialtjänster. Gruppen kan initiera, prioritera och besluta om forsknings- och utvecklingsprojekt, stipendiatansökningar och andra kunskapsutvecklande aktiviteter. Förslag till aktiviteter och projekt bereds av FoU-enhetens medarbetare.

Ledningsgruppen har fyra ordinarie träffar i anslutning till socialchefs nätverkets träffar, vid behov kan flera träffar anordnas. FoU-chefen deltar i möten samt sammankallar och upprättar ärendelista tillsammans med ledningsgruppens ordförande. FoU Västernorrlands medarbetare och/eller vetenskapliga ledaren föredrar mer omfattande projektplaner i ledningsgruppen.

Personal

Antalet anställda och årsarbetare kan variera beroende på hur den externa finansieringen utfaller. För det närmsta året planeras för 5,6 årsarbetare fördelade på 7 personer.

Finansiering

Grunden för FoU Västernorrlands finansiering är socialtjänsternas årsavgift som skall säkerställa kontinuitet i bemanningen för kärnverksamhet som berör flera kommuner och som är av intresse för länet. Nytt för 2015 var att FAVI, Förvaltningen för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration i Sundsvall har ingick ett tre årigt avtal om att årligen delta i basfinansieringen med 150 000 kr per år. Genom åren har den externa finansieringen ökat pga. efterfrågan på följeforskning och utvärderingar. För år 2016 beräknas basfinansieringen (årsavgiften) endast utgöra 60 % av den totala budgeten. För VFU-samordningen betalar Mittuniversitet och Umeå universitet en ersättning enligt avtal per placerad student.

Budget 2016

FoU Västernorrland Budget 2016	Intäkter		Kostnader	
	Basfinansiering, kommunerna	2 417 730	Personal	3 277 730
	VFU	460 000	OH-kostnader Kommunförbundet	320 000
	Externa uppdrag	900 000	FoU-stipendium	110 000
	Periodiserade medel 2015	200 000	Resor, konferenser, litteratur, licenser, etc	270 000
Summa		3 977 730		3 977 730

Personal

Sirpa Virtanen	50 %
Carolina Klockmo	100 %
Viktoria Skoog	100 %
Madeleine Blusi	100 %
Sobani Wijesekera	50 %
Sheila Zimic	100 %
Anders Fisk VFU	60 %

